

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ Y TẾ

TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI

PHẠM THÁI HÙNG

**NGHIÊN CỨU ĐẶC ĐIỂM LÂM SÀNG,
CẬN LÂM SÀNG VÀ KẾT QUẢ PHẪU THUẬT
HỖ VAN ĐỘNG MẠCH CHỦ
TẠI BỆNH VIỆN HỮU NGHỊ VIỆT ĐỨC**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ Y HỌC

HÀ NỘI- 2013

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ Y TẾ

TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI

PHẠM THÁI HÙNG

**NGHIÊN CỨU ĐẶC ĐIỂM LÂM SÀNG,
CẬN LÂM SÀNG VÀ KẾT QUẢ PHẪU THUẬT
HỖ VAN ĐỘNG MẠCH CHỦ
TẠI BỆNH VIỆN HỮU NGHỊ VIỆT ĐỨC**

Chuyên ngành: Ngoại – Lòng ngực

Mã số : 62720724

LUẬN ÁN TIẾN SĨ Y HỌC

Hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Lê Ngọc Thành
G.S. Đặng Hanh Đệ

HÀ NỘI - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận án

Phạm Thái Hưng

LỜI CẢM ƠN

Với sự nỗ lực của bản thân cùng với sự giúp đỡ của nhiều tập thể và cá nhân, tôi đã hoàn thành luận văn này. Với lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc, tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến:

- GS. Đặng Hanh Đệ nguyên Phó trưởng Bộ môn Ngoại trường Đại học Y Hà Nội, nguyên Trưởng khoa phẫu thuật Tim mạch- Lồng ngực bệnh viện Việt - Đức đã tận tình hướng dẫn, động viên và tạo mọi điều kiện cho tôi thực hiện nghiên cứu và hoàn thành luận án.
- PGS.TS. Lê Ngọc Thành, Phó Chủ tịch hội phẫu thuật tim mạch- lồng ngực Việt Nam, Phó giám đốc bệnh viện E trung ương, Giám đốc trung tâm tim mạch bệnh viện E đã tận tình hướng dẫn, động viên và tạo mọi điều kiện cho tôi thực hiện nghiên cứu và hoàn thành luận án.
- Xin trân trọng cảm ơn PGS.TS Nguyễn Hữu Ước , Phó chủ nhiệm bộ môn Ngoại trường Đại học Y Hà Nội, trưởng khoa Phẫu thuật tim mạch- lồng ngực, bệnh viện Việt Đức đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và cho tôi những lời khuyên quý giá khi tôi thực hiện nghiên cứu và hoàn thành luận án.
- Xin trân trọng cảm ơn PGS.TS. Đoàn Quốc Hưng, trưởng khoa sau đại học trường Đại học Y Hà Nội, phó chủ nhiệm khoa khoa Phẫu thuật Tim mạch-Lồng ngực bệnh viện Việt Đức đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và cho tôi những lời khuyên quý giá trong suốt quá trình thực hiện luận án.
- Xin trân trọng cảm ơn các Thầy, Cô trong Hội đồng chấm luận án cấp cơ sở và phản biện đã đóng góp nhiều ý kiến quý báu cho luận án của tôi được hoàn thiện.

Tôi xin được chân thành cảm ơn:

- Ban giám hiệu, Khoa Sau đại học, Bộ môn Ngoại trường Đại học Y Hà Nội đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận án.
- Ban giám đốc Bệnh viện hữu nghị Việt- Đức, Khoa phẫu thuật tim mạch –Lồng ngực, Phòng Kế hoạch tổng hợp Bệnh viện Việt- Đức đã tạo điều kiện cho tôi thực hiện nghiên cứu và hoàn thành luận án một cách thuận lợi.
- Toàn thể các Thầy, cô, các bác sỹ và nhân viên Bộ môn Ngoại - Trường Đại học Y Hà Nội và Khoa Phẫu thuật tim mạch và Lồng ngực – Bệnh viện Việt Đức đã giúp đỡ tôi rất nhiều và tạo điều kiện thuận lợi cho tôi thực hiện nghiên cứu cũng như hoàn thành luận án.
- Các bạn học viên, bác sỹ nội trú của Bộ môn Ngoại đã giúp đỡ tôi rất nhiều trong quá trình thực hiện nghiên cứu.
- Bạn bè, đồng nghiệp và gia đình đã động viên, cổ vũ mạnh mẽ và cùng tôi khắc phục khó khăn, là chỗ dựa vững chắc cho tôi vượt qua mọi khó khăn thử thách, trong suốt quá trình thực hiện và hoàn thành luận án.

Tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn tới các bệnh nhân trong nghiên cứu của tôi đã đồng ý tham gia vào nghiên cứu để tôi thực hiện nghiên cứu này.

Hà Nội, ngày 21 tháng 12 năm 2013

Tác giả luận án

Phạm Thái Hưng

CHỮ VIẾT TẮT SỬ DỤNG TRONG ĐỀ TÀI

BSA	: diện tích bề mặt cơ thể (body surface area)
CNTT	: chức năng thất trái
Dd	: đường kính thất trái cuối tâm trương (diastolic diameter)
Ds	: đường kính thất trái cuối tâm thu (systolic diameter)
ĐMC	: động mạch chủ
ĐMP	: động mạch phổi
ĐKTT	: đường kính thất trái cuối tâm thu
ĐTĐ	: đái tháo đường
EF	: phân suất tống máu tâm thu thất trái (ejection fraction)
EOA	: diện tích lỗ van hiệu dụng (effective orifice area)
HA	: huyết áp
HoC	: hở chủ
ICD 10	: mã bệnh theo phân loại quốc tế (International Classification of Diseases)
KLTT	: khối lượng cơ thất trái
NT	: nhĩ trái
NYHA	: Hội tim New York (New York Heart Association)
PHT	: thời gian bán giảm áp lực (Pressure half time)
PT	: thời gian prothrombin (prothrombin time)
RF	: chỉ số hở (regurgitant fraction)
TB	: trung bình

TBMMN	: tai biến mạch máu não
TDKMP	: tràn dịch, khí màng phổi
TDMNT	: tràn dịch màng ngoài tim
THA	: tăng huyết áp
TSTT	: bề dày thành sau thất trái
TT	: thất trái
TTTT	: thể tích thất trái
VLT	: bề dày vách liên thất
VNTMNK	: viêm nội tâm mạc nhiễm khuẩn

MỤC LỤC

ĐẶT VẤN ĐỀ	1
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN	3
1.1. Giải phẫu gốc và van động mạch chủ	3
1.1.1. Giải phẫu gốc động mạch chủ	3
1.1.2. Giải phẫu van động mạch chủ	5
1.2. Sinh lý bệnh của hở van ĐMC	11
1.2.1. Trong thì tâm trương.....	11
1.2.2. Trong thì tâm thu	13
1.3. Các nguyên nhân gây hở van động mạch chủ mạn tính	13
1.3.1. Bệnh lý gốc động mạch chủ	13
1.3.2. Bệnh lý tại lá van động mạch chủ:	13
1.3.3. Bệnh lý không tại gốc và van ĐMC	14
1.4. Chẩn đoán thương tổn hở van ĐMC	14
1.4.1. Lâm sàng	14
1.4.2. Cận lâm sàng	16
1.5. Điều trị	23
1.5.1 Điều trị nội khoa	23
1.5.2 Điều trị ngoại khoa	25
1.5.3. Các biến chứng sau phẫu thuật van ĐMC	36
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	43
2.1. Đối tượng nghiên cứu	43
2.1.1. Tiêu chuẩn lựa chọn bệnh nhân và bệnh án nghiên cứu.	43
2.1.2. Tiêu chuẩn loại trừ.	44
2.2. Phương pháp nghiên cứu	44
2.2.1. Phương pháp nghiên cứu.	44
2.2.2. Các bước tiến hành nghiên cứu	44
2.3. Xử lý số liệu.	57

Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	58
3.1. Đặc điểm chung.	58
3.1.1. Tuổi	58
3.1.2. Giới	58
3.2. Đặc điểm lâm sàng tổn thương van ĐMC trước mổ.	59
3.2.1. Nguyên nhân phát hiện bệnh	59
3.2.2. Các triệu chứng lâm sàng	60
3.2.3. Các bệnh lý toàn thân kèm theo.	62
3.2.4. Cận lâm sàng	62
3.3. Nhận xét trong mổ.	67
3.4. Kết quả sau mổ	72
3.4.1. Các chỉ số chung	72
3.4.2. Các biến chứng sau mổ	73
3.4.3. Kết quả bệnh nhân ngày thứ 7 sau phẫu thuật	75
3.4.4. Kết quả kiểm tra sau mổ	78
Chương 4: BÀN LUẬN	93
4.1. Đặc điểm lâm sàng, cận lâm sàng bệnh nhân hở van ĐMC được mổ tại bệnh viện hữu nghị Việt Đức.	93
4.1.1. Đặc điểm chung	93
4.1.2. Đặc điểm lâm sàng, cận lâm sàng	95
4.2. Nhận xét trong mổ	106
4.3. Kết quả sau mổ	113
4.3.1. Giai đoạn hậu phẫu	113
4.3.2. Kết quả sớm 1 tháng.	119
4.3.3. Kết quả sau ra viện 6 tháng	123
4.3.4. Kết quả sau mổ 6 tháng - 1 năm	125
4.3.5. Kết quả sau mổ 3 năm – 5 năm	128
KẾT LUẬN	131
KIẾN NGHỊ	133
CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1. Mức độ suy tim theo phân loại NYHA	15
Bảng 2.1. Phân loại mức độ hở chủ trên siêu âm.....	46
Bảng 3.1. Phân bố đối tượng nghiên cứu theo nhóm tuổi	58
Bảng 3.2. Thời gian từ lúc phát hiện bệnh đến lúc được phẫu thuật	59
Bảng 3.3. Các triệu chứng cơ năng gặp trên bệnh nhân	60
Bảng 3.4. Triệu chứng thực thể.....	60
Bảng 3.5. Những thay đổi về huyết áp.....	61
Bảng 3.6. Mức độ suy tim của bệnh nhân trước mổ theo NYHA	61
Bảng 3.7. Bệnh lý kèm theo	62
Bảng 3.8. Kết quả X quang của bệnh nhân trước mổ	62
Bảng 3.9. Kết quả điện tâm đồ của bệnh nhân trước mổ.....	63
Bảng 3.10. Các tổn thương lá van ĐMC trên siêu âm	63
Bảng 3.11. Liên quan mức độ hở van với tình trạng suy tim trước mổ.....	64
Bảng 3.12. Đường kính gốc ĐMC, tâm thất trái trước phẫu thuật	65
Bảng 3.13. Một số thông số khác trên siêu âm tim trước mổ	66
Bảng 3.14. Phân suất tống máu (EF)	67
Bảng 3.15. Nguyên nhân gây tổn thương hở van động mạch chủ.....	68
Bảng 3.16. Các phương pháp phẫu thuật	69
Bảng 3.17. Loại van nhân tạo được thay	69
Bảng 3.18. Cỡ van nhân tạo được thay	70
Bảng 3.19. Loại van được thay liên quan tới tuổi và giới.....	70
Bảng 3.20. Tình trạng của tim ngay sau thả cặp ĐMC.....	71
Bảng 3.21. Thời gian phẫu thuật liên quan đến loại van	71
Bảng 3.22. Dẫn lưu sau phẫu thuật	72
Bảng 3.23. Một số biến chứng gặp phải sau phẫu thuật	73
Bảng 3.24. Liên quan mức độ hở van với biến chứng sau mổ	74